

İktidar: Kişiler-arası, Organizasyonel ve Global Boyutları

Pazartesi, 17 Ekim 2005

KONU: Klasik iktidar kuramları. İktidar farklılıkları nasıl ortaya çıkar?

Geçen dersin özeti:

İktidar kuramlarının biraz daha tarihsel bir kronolojisini takip ediyoruz—yazarlarımız günümüz biliminin temellerini oluşturanlar olarak görülürler ki günümüz bilimi de bu yazarlarla bir söylem (ayrıntılıdırma, eleştiri, reddetmek gibi) oluştururlar.

Şimdiye kadar işlediklerimiz: Makyavelli (16. yüzyıl) ve Hobbes (17. yüzyıl)

Bugün: Pareto (19. yüzyıl)

Tartışma için temel düzenleyici soru:

İktidar eşitsizlikleri nereden geliyor ve nasıl muhafaza ediliyorlar?

Bu yazarların her biri bu eşitsizliklerin **insan doğasından** mı yoksa **sosyal organizasyondan** mı geldiği sorusuna alacakları bir pozisyon vardır.

Makyavelli, Hobbes, ve Pareto hepsi eşitsizliğin insan doğasından geldiğini iddia ederler, ancak her birinin insan doğası anlayışı birbirinden biraz farklıdır.

Hobbes'un iktidar anlayışı monarşi kurumuyla, İngiliz kralıyla bağlantılıdır—mutlak monarşiyi haklı çıkarmak için yazıyordu, kullandığı metaphor da *Leviathan*'dı.

-- kral, insan topluluklarının kalbinde, insan doğasının kalbinde gözlemlediği kargaşa sorununa Hobbes'un çözümüydü.

--ünlü sözü: kişisel-çıkarlarımızı ve arzularımızı koruyan, her şeyi saran iktidara boyun eğmedikçe, hayat berbat, acımasız, ve kısadır

--hükümdar ve tebaası arasındaki ilişki en iyi sağda görülen her bir vatandaşından oluşan kral resminde gösterilir

--bütün bireylerin parçalarının bütünü olarak kral, *hükümdarın kendi özbeni olmadığını* söyler—lider olmak için takip etmelisin diyen Simmel'i hatırlayın. The Leviathan, koruma karşılığında bütün haklarını ve mallarını krala veren bütün insanların toplamıdır.

--**kral sadece tebaası yoluyla var olur**—itaatkar tebaa olmadan kral olamaz, ancak kral itaat etmeyen tebaayı yönetemez, sadakate ihtiyacı vardır ve bu sadakati de tebaasının ihtiyacını—korumayı—sağlayarak güvence altına alır. Aynı derecede önemli olan her bir tebaa hükümdarın bedeninde ayırt edilebilir bir şekildedir ve anonim bir kitle içinde yutulmamıştır—her bir tebaa ayrı bir bireydir.

--**düzenleyici ilke:** her bir vatandaş ve tebaanın kimliği bir olur

--birey ve hükümdar arasındaki sosyal sözleşme ile başarılı olmuş olan şey **siyasetin temelidir**—bireyin kendi üzerindeki egemenliğinin teslimiyet/sessizleştirme yoluyla bu devlete sadakate dönüştürülür—kralın bedeninden geçtiği için insanlara arasındaki çatışma sessizleştirilmiştir

--Hobbes'un metaphoru bütünü iktidarı için her bir kişinin katıldığı siyasi topluluk fikrini otorize eder/meşru kılar/rasyonelleştirir

--marjinalize olanlarsa bizi daha sonraki 300 yıl boyunca meşgul eden sorulardır: hükümdarın iktidarı nasıl organize edilir ve uygulanır? Hobbes buna cevap vermez.

--Makyavelli iktidarın nasıl işlediğiyle ilgilenirken, Hobbes iktidara nasıl yetki verildiği ile ilgilidir ancak stratejileri hakkında bilgi vermez.

VILFREDO PARETO (1848-1923) İtalyan

--modern sosyal bilimlerin çoğunluğunu üreten kuşağın lider teorisyenidir

--Weber ve Durkheim'in çağdaşıdır

--en çok ekonomiye olan katkılarıyla bilinir

--Makyavelli'den gelen İtalyan sosyal düşünce çizgisini takip ederek azınlığın çoğunluğu nasıl yönettiği üzerinde düşündü, bunu da Makyavelli ve Hobbes gibi insanlığın esas doğasının ne olduğunu üzerine düşünerek yaptı.

İktidar farklılıkları nasıl ortaya çıkar?

Pareto, **seçkinler kuramının** yazarıdır: Bazı insanlar bazı şeyleri yapmakta diğerlerinden daha iyidirler ve farklılıklar oluşur çünkü insanların **farklı kapasiteleri** vardır.

Pareto sosyal iktidardaki eşitsizliklerin insan doğasından kaynaklandığını söyleyen üçüncü kuramcıdır, ancak bunun sebebinin bazılarının diğerlerinden daha iyi olduğu için diyen *ilk* kişidir. Makyavelli ve Hobbes bunu insanın kontrol edilmek ihtiyacı duyan rekabetçiliği olduğunu söylerler. Pareto ise bu "daha iyi" nin bazı insanların daha fazla **kabiliyetleri**—bugün "**insan sermayesi**" dediğimiz şey--olduğu anlamına geldiğini vurgular. Bu değerlendirme yapan, ahlaki bir ifade olarak *değil*, sadece tanımlayıcı bir ifade olarak kastedilmiştir.

Objektif olarak kabiliyeti derecelendirmek için 1-10 arası bir ölçek kullandı—insanların farklı aktiviteler/beceriler (toplum önünde konuşma, atletizm, yazmak, resim yapmak gibi) için daha fazla/daha az kapasiteleri olacaktır.

Pareto, yönetici seçkinler için, siyaset için (ikisi aynı olmayabilir, örneğin, bazı kişiler/yöneticiler politikada, makamı kazanmada, mükemmel olabilirler ancak yöntemede olmayabilirler) ne gibi bir yeteneğe ihtiyaç duyulduğuyla ilgileniyordu

Bütün yazarlar içerisinde, Pareto en açık/en basit olanı olabilir. Şimdi dili/terminolojisinin arka planını ve eserinin öncüllerini inceleyelim:

Sosyal arka planı tanımlamak için (sosyal fenomenin yüzeyinin ötesine gitmek, sosyal eylemin yapısını açıklamak için), Pareto iki terim kullandı:

- * **kalıntılar/tortular**= sosyal hayatın zaman ve kültürde değişmeyen öğeleri
- * **türevler** = bu temel kalıntıların değişik görünümleri

Örneğin, bütün insanların sosyal ilişkiye girme arzusu vardır—sosyallik kalıntısı. Sosyal aktivitelere katılmayı nasıl öğrendiğimiz ya da onları nasıl seçtiğimiz zaman ve kültüre göre çok fazla değişiklik gösterir, örneğin, elbise, halk içinde görünme, insanlarla nasıl tanıştığımız, evliliklerin nasıl yapıldığı, yaygın cinsel pratikler. Ancak hepsi de temel olan bir şeyin varyasyonlarıdır.

Bu kalıntılar insan davranışının temel özellikleridir—Pareto bunları 6 genel tipe ayırdı, bunlardan ikisi bizim genel tartışmamıza uygulanabilir:

- * 1. tip—**kombinasyon içgüdü**sü, yeni düzenlemeler, “müteşebbislik”
- * 2. tip—**grup devamlılıkları**—yığınların devamlılığı—dayanıklılığı olan şeyler. *Status-quo* için kullanılan sabit bir tercih olarak düşünün.

İnsanlarda, biri ya da diğeri değil ikisi de vardır!

PARETO’NUN SEÇKİNLERİN DOLAŞIMI

Pareto seçkinlerin dolaşımı teorisiyle ünlüdür. Bu kalıntıların popülasyonda dağılımı siyaset/ekonominin organizasyonunu etkiledi.

- * 1. Tip kalıntılar insanları **istem-yapmaya** itti, büyük çapta finansal ve siyasi işlere, bir şeyleri yapmanın yeni yollarını bulmaya, denemeye, yeni buluşlar yapmaya, alışılmış olandan uzaklaşmaya, **marifet/kurnazlık** kullanmaya. Bu kuvvetli olduğunda, insanlar istikrarla daha az ilgilidirler ve risk almaya isteklidirler—Makyavelli’nin “**tilkiler**” dediği **risk alıcılar**.

- * 2. Tip sadakat, risk almayı, vatanseverlik, dayanışma gösteren **muhafazakarlarda** görülür; bunlar kurnazlıktan ziyade **şiddet** kullanırlar, “tilki”den ziyade “**aslan**”dırlar.

Ekonomik/Siyasi hayat, sürekli olarak yüksek pozisyonlarda gelip-giden **aslanlar ve tilkiler arasında kendini tekrar eden bir döngüdür**. Önce, yenilik gelir, sonra kurumsallaşır, sonra rutin hale gelir, ve sonrada başka bir yenilik gelir. Fakat yönetmenin en iyi yolu, iniş çıkışlar yerine, **yenilik ve muhafazakarlığın sürekli bir karışımıdır**.

Ekonomi dilinde, kombinasyon içgüdü “spekütörleri” karakterize eder, rantiyeciler ise “mülk/toprak sahipleriydiler”. Normal koşullar altında, spekütörler kontrol altında tutulur çünkü kitleler daha muhafazakar ve daha itaatkarlardır.

Seçkinlerin dolaşımı tarihsel olarak herhangi bir toplumda bir zaman ya yenilikçi ya da muhafazakâr bir grup tarafından kontrol edileceği fikrini önerir—denge birinden diğerine doğru salınacaktır.

İktidarda farklılıklar nereden gelir?

Pareto'ya göre, **yetenek**lerden gelir bu farklılık—bazıları diğerlerine göre yönetmek işinde daha iyidirler. Bunlar liderliğe yükselmelidirler—**normatif bir kuram**. Yönetimde nasıl *değişiklik* olabileceğine dair ipuçları verir—değişim seçkinlerin dolaşımı ile gelir, farklı yeteneklerin liderliğe gelmesiyle.

Bu üç yazarda (Makyavelli, Hobbes, Pareto) insan doğasında eşitsizlik ve iktidar farklılıkları yaratan bir şey olduğunu iddia ederler. Bu üçüne inanmışsak, vatandaş olarak nasıl davranmalıydık, hangi politikaları desteklemeliydik? Bu yazarlara göre, **insan doğasından (yetişmesinden değil!) dolayı her zaman eşitsizlik olacaktır ve her zaman kitleleri yöneten küçük bir azınlık olacaktır. Öyleyse, daha fazla eşitlik sağlamak için tasarlanan politikalar boşuna mıdır?**

ideoloji—iktidar ve politika hakkındaki fikir/pratik dizisidir [sonunda bir siyaset/toplum düzenlemesini diğerine tercih eden]

“Muhafazakar” halihazırda ne anlama gelir?

Son zamanlara kadar, bu tartışma muhafazakar siyasi felsefe tartışması olurdu—muhafazakar çünkü değişim imkanlarını görmez—muhafaza eder. *Eğer insan doğası farklılıkların kaynağı ise ve insan doğası değişmez olarak görülüyorsa, iktidarı eşitlemenin imkanları da var olmaz.* Bu üç yazarın düşüncesi **ideolojik olarak muhafazakardır**, günümüz Amerikan sağının siyasi muhafazakarlığıyla ilgili değildir.

Kullandığımız dile dair titiz olmalıyız—dur, terimlerin içine bak, empirik referanslar yap, ve kavramlarımızı dikkatli bir şekilde tanımla.

Örnek: 1970ler: **muhafazakar yargı hareketi** “anayasanın orijinal/asıl niyeti” ne bağlı kalarak yorum yapılması gerektiğini savundu.

--Yargıçlar anayasal dilde kendi bağlı oldukları muhafakar ekonomiyi gördüler.

--Felix Frankfurter—(1930s-1950s) “yargı sınırlaması” taraftarı. FDR [çevirmenin notu:

Franklin Delano Roosevelt] Frankfurter’i Anayasa Mahkemesine koydu ve Frankfurter mahkemelerin yasama organını kısıtlamasının sınırlandırılması gerektiğini çünkü bunun demokrasi olduğunu, ve tehir hakkının yasama organına verilmesi gerektiğini çünkü onların *da* Anayasayı yorumlayabileceklerini savundu. Sadece bir anlaşmazlık olduğunda yargı organı yasamayı etkisizleştirmeli (bu Yeni Düzen yasamasının geçmesini sağladı). 1930larda bu *liberal*di, ancak 1950/60larda bu *muhafazakar* hale geldi. Frankfurter’in mütemadiyen aktif-olmayan bir yargıçlık felsefesi vardı, ancak zaman değişmişti.

Ders: terimler müzakereye açıktır ve her zaman açıkça belirtilmelidir.

İktidar farklılıklarının insan doğasından kaynaklandığı fikri bu eşitsizliklerin değiştirilmesi beklentileri açısından muhafazakardır. Bu durum günümüz evrim psikolojisinde nasıl rol alır? Tartışma.

Şimdi **eşitsizliklerin sosyal organizasyonlardan kaynaklandığını** söyleyen yazarlara geçiyoruz. Sosyal organizasyonlara yoğunlaşan bu teoriler sosyal organizasyonların insanların ne olduğunu değiştireceğini iddia etmezler, sadece sosyal organizasyonun **eylem organizasyonu ve sonuçlarını** değiştireceğini söylerler.

ALEXIS DE TOCQUEVILLE (1805-1859) Fransız

De Tocqueville, devrimin nasıl geldiğini anlatarak devrimden önceki Fransanın tarihini yazdı çünkü Fransız devleti “dağılıyordu” çünkü ücra alanlardaki bürokrasiler ve birimler merkezi devlet ve monarşiyle bağlarını kaybediyorlardı.

De Tocqueville 1831’deki Amerika seyahatinde, *tek* demokratik ülke olan Amerika’daki “demokrasinin gelişmesine” şahitlik etti—daha sonra *Amerika’da Demokrasi*’yi (1835) yayınladı.

--Fransa’da berbat bir şekilde başarısız olan demokrasi Amerika’da nasıl işlemişti?
--Seyahati Fransız devriminden 40-50 yıl sonraydı, ve Fransa zaten pek çok farklı hükümet, monarşi, demokrasi, imparatorluk, cumhuriyet vs. yaşamıştı.

-- De Tocqueville’in hayatı ve yazıları bir gerilimi ortaya çıkardı: **geleneksel ve modern değerler arasındaki çelişki**, demokrasi isteyen bir Fransız soylusu.

--insan tarihinde demokrasiye doğru **geri dönüşü olmayan bir eğilim** olduğuna ikna olmuştur

--demokrasi zorlanırken ya da başarısız olduğunda monarşi fikrini geri getiren Fransız gericilerini küçümsedi.

--Ama aynı zamanda **geleneksel bağlamın, günlük hayat ve değerlerin**—şeref, toprağa önem verme, yerel kültürü önemseme gibi aristokratik değerler-- **erozyona uğramasından** tedirgindi—Avrupa liberalizminin bu geleneksel değerlere dayandığına inanıyordu.

Avrupa tarihine dair yaptığı ana gözlem **sosyal rütbelerin biteviye olarak yeniden düzenlenmesi** idi.

--zaman içinde, insanlar arasındaki farklılıklar (eğitim, mülk, yaşama biçimleri) azaldı
--rütbeler giderek azaldı ve birbirine benzedi—**sosyal uzaklık küçülüyordu**

De Tocqueville eşitliğin temellerini aradı, katmanlaşmanın nasıl geliştiğini, Avrupa ve ABD’deki endüstrileşmenin ortaya çıkışını, özellikle **iktidar yoğunlaşmalarını**, analiz etti.

Bu yeni demokratik toplumlarda ne gibi bir iktidar ortaya çıkacaktı?

Argümanı bir paradoks/çelişki ya da Marx’ın söyleyeceği şekliyle “dialektik” içerir.

Demokrasi, **aşamalı olarak farklılaşmaların azalmasını** getirir, bu da hem daha fazla eşitliğe hem de giderek artan ve hızlanan bürokrasi ve bürokratikleşmeye yol açar. **Bürokrasi de demokrasinin altını oyar** (Weber, Michels hepsi bu konuyu ele alır).

Bürokrasi= ofislerin organizasyonu. Bu ofisler birgün halkın yönetime katılımının altını oyacaktı.

Neden demokrasi bürokrasiye yol açıyordu?

Demokraside, soyluların/seçkinlerin en üst pozisyonlarda olmalarını istemiyoruz—dolayısıyla **ücretli kamu hizmetini** yaratıyoruz. *Bürokrasiler, ücretli memur organizasyonlarıdır.* Bu durum demokrasilerde arttı çünkü ücretsiz politik hizmet sadece zenginler/imtiyazlılar tarafından yapılabilir. Böyle bir sınıfın [emeklerini bağışlayan ve siyasi temsilci olarak hizmet eden] varlığı demokrasi fikrine karşıdır ve köstekler. Kamu ofislerini dolduran zengin/imtiyazlı bir sınıf olduğunda, demokrasinin varolma şansı daha düşüktür. (günümüz siyasetindeki eğilime dikkat edin; % milyoner Kongre üyesi ve Senatör).

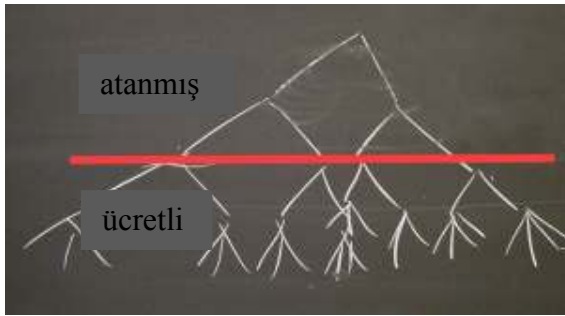
De Tocqueville şöyle demiştir “demokrasinin ilerleyişini ücretli memurların oranındaki artışla ölçebiliriz.”

Jacksoncu demokrasi—Jackson seçkin olmayan ilk başkanı (askerdi)

--başkan olduğunda, yönetimi arkadaşlarıyla doldurdu ve onlara maaş verdi—patronaj sisteminin tahmini orijinleri

--**hayat boyu koltukta kalmak siyasetten çıkarıldı ve kamu hizmetine değiştirildi**

Bürokraside **iş bölümü** vardır—her birim bir üste rapor yazar. Belli bir noktaya kadar, ücretli kamu hizmeti vardır. O noktadan sonra ise görevlendirilen pozisyonlar vardır. Ücretli ise, o zaman başka insanlar bu işleri isteyeceklerdir—bu da bürokrasiyi giderek daha da büyük yapar. Günümüzdeki federal hükümet:

Bürokrasinin merkezileşmesindeki farklılıklar için 4 şey vardır:

* hükümet koltuğa **devrimle** gelmişse, devrimi devam ettirebilmek için ilk zamanlarda yoğunlaştırılmış iktidar olacaktır

* **alt sınıflar** aristokrasiden iktidarı almak istemişlerse—merkezileşmeye doğru eğilim olacaktır

* **okuma-yazma** düzeyi—eğitilmiş seçkinlerde daha fazla yoğunlaşma olacaktır

* **savaş**—savaştan hoşlananlar merkezileşmeden de hoşlanırlar ve de tam tersi.

Neden bürokrasi iktidarın merkezileşmesine/yoğunlaşmasına yol açar? Neden dönüşümlü liderlik üretilmiyor? Neden bürokrasi demokrasinin altını oymak zorunda olsun?

İş bölümünün kendisi eşitsizliğe sebep olacaktır! Üst kademelerin nasıl

görevlendirildiklerini ya da pozisyonlarını nasıl aldıklarını bırakın. İş bölümü eşitsizlik yaratır *çünkü hiyerarşinin üstündekiler manzaranın bütününe bakarlar en alttakilerin basit, monoton işleri vardır.*

Her bir iş için bir seri üretim hattı olan ve her bir işçinin aralıksız olarak tekrar eden aynı işi yaptığı bir fabrikayı düşünün. Buna mukabil, üstlerde biri süreci başından sonuna düşünmelidir, sistemin sadece bir parçasında çalışanların tersine. **Yönetenlerle iş yapanlar** (ki bunların da kapasiteleri/yetenekleri zamanla sadece monotonluktan

dolayı azalacaktır) arasında bir ayrım vardır. En üstte, yöneticinin kapasitesi artacaktır çünkü daha geniş işlerle muhatap olacaktır. **İş yapanlarla düşünenler** arasındaki tabakalaşma birbirlerinin yerini alamayacak duruma gelinceye kadar devam eder; örneğin McDonalds ve sonsuz olarak yenilenebilecek/değiştirilebilecek emek.

Kol emeği, entelektüel emek ayrımı eşitsizliği yaratır! Örneğin, yüksek öğrenim asgari ücretle çalışacaklarla çalışmayacakları ayırır (oldukça fazla kol emeği gerektiren işler hariç, örneğin bazı inşaat işçilikleri)

Fonksiyonların karmaşıklığı insanları ve kapasitelerini ayıracaktır. Daha yetenekli olanlar daha yüksek pozisyonlarla ilgilenirler. Bu düzen daha alt pozisyonlardaki yetenekleri erozyona uğratar. Böylece de ayrım yapar!

Örnek: Çin ve Kültür Devrimi

--Mao merkezi bir hükümet kurdu, binlerce yıldır devam edegelen Çin köylüsünün ikincil konumda kalışını ve yoksulluğunu kaldırmayı denedi

--1960lar: şehirlerde/hükümette/üniversitede bu entelektüel seçkinin farkındalığı; kültürel devrim: düşünenler ve iş yapanlar arasındaki eşitsizliği bozmak istedi; bir eşitleştirme çabası—entelektüelleri al ve tarlalarda çalışmaları için kırsal kesime gönder. Ayrıca uyum sağlamak ve seçkinliklerini itiraf etmek için bir hengame, şiddet, grup baskısı da vardı.

Özet

Demokrasi, eşitlik isteğine rağmen, bürokrasiden (ücretli servis) ve büyük ölçekli organizasyonlardaki kaçınılmaz iş bölümünden dolayı iktidarın yoğunlaşmasına yol açar. İktidar farklılıkları iş bölümünden, aktiviteleri organize etmek için giderek artan uzmanlaşma ve merkezileşmeden kaynaklanır.

De Tocqueville, Weber, Michels iktidar konsantrasyonunun endüstri sahipliğinden bağımsız olarak ortaya çıktığını iddia ederler. Eşitsizliği yaratan iş bölümü ve hiyerarşik organizasyondur.